

החייאת חברה – התהליך, ההשלכות והצורך בחיסולה מחדש / רז לבנת¹

בניגוד לבן אנוש, שלידתו נקבעת בצאתו אל העולם מבטן אמו, ושסיום חייו נקבע בידי רופאים הקובעים את מותו² – חברה בע"מ, שהיא ישות משפטית יציר המשפט, נולדת ומתה בידי רשם החברות.³ לפיכך בניגוד לבן אנוש שמת ושהמדע טרם מצא דרך להחיותו – את החברה ניתן על פי דין להחיות לאחר חיסולה⁴ או מחיקתה⁵ ולהשיב אותה אל החיים. הסמכות הבלעדית לביצוע החייאה מחדש של חברה שחוסלה או שנמחקה אינה בידי רשם החברות עוד, אלא היא מופקדת אך ורק בידי בית המשפט.⁶

הצורך בהחייאת חברה ינבע בדרך-כלל מטעויות שנעשו במהלך חיי החברה. ברוב המקרים מדובר בטעויות של בעלי החברה או של מנהליה בעבר או של מפרק החברה⁷ במקרה של פירוק החברה

¹ עו"ד רז לבנת, מוסמך למשפט מסחרי אוניברסיטת תל אביב, מכהן כיו"ר ועדת הערר לארנונה בגני תקווה, עוסק בפירוק והחייאת חברות, שימש מרצה לדיני עסקים משפט מסחרי באוניברסיטת בר-אילן. תודה מיוחדת לחברתי עו"ד מיכל קמיר על הערותיה המחכימות. תודה לחברי עו"ד ר"ל המוכשר על תרומתו הרבה. ככל שנתרו טעויות הן באחריותי המלאה. תודה לפרופסור יהודה כהנא, ולזוגתי האהובה על העריכה המשובחת.

² חוק מוות מוחי-נשימתי, התשס"ח-2008 סעיפים 2-3:
"2. מועד המוות של אדם הוא מועד קביעת מוות מוחי-נשימתי לפי הוראות חוק זה או מועד קביעת מוות לבבי-נשימתי.
3. קביעת מוות מוחי-נשימתי של מטופל לא תיעשה אלא על ידי שני רופאים שהסמיכה הוועדה, ושמתקיימים בהם כל אלה..."

³ סעיף 5 לחוק החברות, התשנ"ט – 1999:
"קיומה של חברה הוא מיום ההתאגדות המצוין בתעודת ההתאגדות ועד לפקיעת ההתאגדות, כתוצאה מחיסולה של החברה". להשוואה ראו בבריטניה הגדולה **Companies Act 2006 (c. 46)**.

⁴ סעיף 367 לפקודת החברות [נוסח חדש], תשמ"ג-1983:
"א) לאחר שחוסלה החברה לפי סעיפים 315 או 339 רשאי בית המשפט, על פי בקשת המפרק או אדם הנראה לבית המשפט מעוניין בדבר, ליתן בכל עת **תוך שנתיים** לאחר תאריך החיסול, **ובתנאים שיראו לו**, צו המבטל את החיסול; משניתן הצו ניתן לנקוט כל הליך שאפשר היה לנקוטו אילו לא חוסלה החברה (הדגש אינו במקור).
ב) מי שלפי בקשתו ניתן צו הביטול חייב להגיש לרשם, תוך שבעה ימים לאחר מכן או תוך זמן נוסף שהתיר בית המשפט, העתק מאושר של הצו; לא עשה כן, דינו - קנס נמשך".

⁵ סעיף 369 לפקודת החברות [נוסח חדש], תשמ"ג-1983:
"חברה או אחד מחבריה או מנושיה שראו עצמם מקופחים **ממחיקת שמה** של החברה, ובית המשפט, על פי בקשת אחד מאלה שהוגשה תוך **עשרים שנים** מיום פרסום ההודעה על המחיקה ברשומות, שוכנע שהחברה המשיכה בעסקיה או היתה מופעלת בעת שנמחק שמה, או שראה מטעם אחר שמן הצדק הוא להחזיר את שמה לפנקס - רשאי בית המשפט להורות בצו ששמה יוחזר לפנקס, ומשהוגש לרשם העתק מאושר של הצו **יראו את החברה כאילו המשיכה בעסקיה וכאילו לא נמחק שמה**; **ורשאי בית המשפט ליתן באותו צו כל הנחיה והוראה שיראה לצודק**, כדי להעמיד את החברה וכל אדם אחר במצב קרוב ככל האפשר למצב שהיו בו אילו לא נמחקה החברה". (הדגש אינו במקור).

⁶ ראה סעיף 367 א) לעיל. בית המשפט המוסמך הוא בית המשפט המחוזי. המחוז יקבע על פי כתובתה האחרונה של החברה.
עם זאת ראה ת"א (ת"א) 12666-08 **לאומי עופר נ' פנינת ג. ש. ג. בע"מ (מחוסלת מרצון)**, פורסם בנבו ביום 12-07-2009 בו נקבע ביטול חיסול של חברה על ידי בית משפט השלום, לאחר שהדין בתיק הועבר אליו מבית המשפט המחוזי "יוזה לא יעבירו עוד".

⁷ בהליך פירוק חברה מרצון מדווח מפרק החברה לרשם החברות בכתב כי לחברה לא נותרו עוד נכסים או התחייבויות. ככל שהחברה לא השלימה רישומי מקרקעין על שם קונים או חתימה על העברת כל נכס או מיטלטלין שחייבים ברישום – נמצאת הצהרת המפרק כבלתי נכונה.
" על הדו"ח הסופי לציין במפורש כי לא נותרו לחברה נכסים, התחייבויות וחובות או לחילופין כי סכום כל אחד מהנכסים, ההתחייבויות והחובות עומדים על סך של 0 ₪. כל ניסוח שלא יציין את האמור לעיל במפורש, יביא לדחיית הדו"ח". ראו באתר רשם החברות:
<http://www.justice.gov.il/Units/RasutHataagidim/units/RashamHachvarot/Services/PerukChevra/Page/Company.aspx>
וכן סעיף 338 א) לפקודת החברות [נוסח חדש], תשמ"ג - 1983:

מרצון,⁸ או של נושיה, או של עובדיה שאיחרו את המועד להתמודד מולה קודם לחיסולה, או שהתגלו עובדות חדשות שיש בהן כדי להעשיר את בעלי המניות של החברה שחוסלה, שבאו אל העולם לאחר חיסולה.

לרוב עולה צורך להחיות חברה לשם השלמת פעולות בהן התחייבה החברה כשהייתה קיימת ופעילה, או על מנת לתבוע חוב מן החברה או בניסיון "להרים את המסך"⁹ ולתבוע את בעלי המניות שלה בגין חובותיה. לעיתים נעשה הדבר על מנת למצות זכות שהייתה קיימת או שנוצרה לחברה או שהתגלתה לבעלי המניות גם לאחר חיסולה וזו לא נוצלה¹⁰ ועתה, לאחר חיסולה, קיימת אפשרות למצות את הזכות. כשחברה חוסלה או נמחקה היא אינה קיימת עוד כאישיות משפטית ואין לה עוד בעלי מניות או אורגנים בעלי סמכות לבצע פעולות בשמה, ולפיכך לא ניתן עוד לבצע כל פעולה בשמה, או לתבוע אותה או לתבוע בשמה. מכאן עולה לעיתים הצורך בהחייאתה.

צורך בהחייאת חברה עלה למשל במקרים של חברות הידועות בשם חברות "גוש/חלקה"¹¹, ובמקרים אחרים עלה צורך להחיות חברה ממנה נרכש נכס נדל"ן שלא הושלמה העברתו בלשכת רישום המקרקעין בהתאם לתנאי חוזה מכר המקרקעין. עלה צורך מצד הרוכשים להחית את החברה על שטרי מכר או חכירה לבקשת רוכשי הנכס מן החברה מאחר שבכל טופס העברת זכויות בלשכת רישום המקרקעין מצהיר עורך הדין המטפל ברישום העסקה כי החברה פעילה וכשירה¹².

"בפירוק מרצון, משפורקו עסקי החברה כליל, חייב המפרק לערוך דו"ח המראה כיצד התנהל הפירוק ומה נעשה בנכסי החברה, ולאחר מכן יכנס אסיפה כללית של החברה כדי להניח לפניו את הדו"ח ולהסבירו". (הדגש אינו במקור).

⁸ על פי הוראות סעיף יג' לפקודת החברות [נוסח חדש], תשמ"ג-1983 - פירוק מרצון.

⁹ סעיף 6 לחוק החברות, התשנ"ט – 1999 :

"(א) בית משפט רשאי לייחס חוב של חברה לבעל מניה בה, אם מצא כי בנסיבות הענין צודק ונכון לעשות כן, במקרים החריגים שבהם השימוש באישיות המשפטית הנפרדת נעשה באחד מאלה:

(א) באופן שיש בו כדי להונות אדם או לקפח נושה של החברה;

(ב) באופן הפוגע בתכלית החברה ותוך נטילת סיכון בלתי סביר באשר ליכולתה לפרוע את חובותיה, ובלבד שבעל המניה היה מודע לשימוש כאמור, ובשים לב לאחזקותיו ולמילוי חובותיו כלפי החברה לפי סעיפים 192 ו-193 ובשים לב ליכולת החברה לפרוע את חובותיה.

(2) לענין סעיף קטן זה, יראו אדם כמודע לשימוש כאמור בפסקה (1)(א) או (ב) גם אם חשד בדבר טיב ההתנהגות או בדבר אפשרות קיום הנסיבות, שגרמו לשימוש כאמור, אך נמנע מלבררן, למעט אם נהג ברשלנות בלבד.

(ב) בית משפט רשאי לייחס תכונה, זכות או חובה של בעל מניה לחברה או זכות של החברה לבעל מניה בה, אם מצא כי בנסיבות הענין, צודק ונכון לעשות כן בהתחשב בכוונת הדין או ההסכם החלים על הענין הנדון לפניו.

(ג) בית משפט רשאי להשעות זכותו של בעל מניה לפירעון חובו מאת החברה עד לאחר שהחברה פרעה במלואן את כל התחייבויותיה כלפי נושים אחרים של החברה, אם מצא כי התקיימו התנאים לייחוס חוב של החברה לבעל המניה כאמור בסעיף קטן (א)".

¹⁰ בתא (מרכז) 41856-03-16 עיריית נתניה נ' גוש 8274 חלקה 74 בע"מ, פורסם בנבו ביום 17-02-2017 דובר על

החייאה לצורך תביעה לפיצויים בגין הפקעת קרקע. מקרה אחר יכול להיות בעת החזרת מלווה נשכח, או עודף בקופות פיצויים שהיו לחברה.

¹¹ פרקטיקה שהייתה נהוגה בישראל בשנות החמישים ועד שנת 1963 עקב הקלות במיסוי מקרקעין לחברה להבדיל מבני אדם. חברות כאלו ניהלו בדרך כלל בית משותף למגורים כחברה בע"מ וכל בעל דירה היה מחזיק במניה אחת באותה חברה שדרך כלל מספר מניותיה היה כמספר הדירות בבניין. הדיירים לא היו בקיאים בדיני חברות ולפיכך לא פעם התנהלה החברה בדרך לא דרך, ולעיתים נמחקה מבלי שתבריה ידעו כלל. דור המייסדים הלך לעולמו. דירות הרשומות על חברות גוש חלקה שוות בדרך כלל 20% פחות משווי דירה זהה הרשומה כבית משותף בלשכת רישום המקרקעין. לדירות אלו קשה יותר להיכנס לתכניות לפי תמ"א 38. כל העברת בעלות בדירה בחברת גוש חלקה היא בעצם מכירת מניה והחלפת בעל מניות בחברה הדורשת דיווחים בהתאם לרשם החברות ותשלום מיסוי מקרקעין שבו ורכישה, אך הרישום בטאבו נותר על שם אותה חברת גוש חלקה. בעת מחיקת החברה או חיסולה – לא ניתן עוד לבצע כל דיספוזיציה בדירות הרשומות בבעלותה ועולה הצורך להחיותה.

¹² תקנות המקרקעין (ניהול ורישום), תשע"ב-2011:

רישום עסקאות כשהחותם הוא תאגיד

10. (א) היה אחד הצדדים לעסקה תאגיד, יצורפו לשטר העסקה גם תעודות ומסמכים המעידים על קיום התאגיד, על כשירותו לבצע את העסקה שמבקשים לרשמה ועל החלטתו לבצעה, וכן מסמך בכתב מאת עורך דין או רואה

במקרים אחרים עלה הצורך בהחייאת חברה על מנת לנסות להרים את המסך ולתבוע את החברה ביחד עם בעלי המניות שלה. כן עלה צורך כזה על מנת לתבוע זכות שהייתה לחברה ונשכחה או זכות שנוצרה לה לראשונה לאחר חיסולה.

החייאת חברה היא פעולה משפטית מיוחדת ודרמטית. כל מי שהיה קשור אליה יודע שהחברה חוסלה או נמחקה ואין לו כל ציפייה לשמוע עוד אודותיה, במיוחד אם חלפו שנים רבות. זאת ועוד, עם מינוי מפרק בהליך פירוק מרצון אין עוד בדרך כלל בעלי תפקידים נוספים בחברה לבד מן המפרק.¹³ החייאת החברה משיבה אל החיים את בעלי התפקידים המקוריים שלה ואת מסמכי החלטותיה כפי שהיו תקפים עובר לפירוקה. מדובר אפוא בהליך משמעותי ביותר.

תדיר נעשית החייאת חברה בחלוף שנים הרבה ועקב כך ניצבים בפני המבקשים לעשות זאת מכשולים לא פשוטים. חלק מבעלי התפקידים שלה הלכו לעולמם זה מכבר או נדדו למדינה אחרת, או שמפאת גילם המופלג אינם זמינים או אינם כשירים משפטית לבצע פעולות בשמה. גם בקרב בעלי המניות של החברה שמתבקשת החייאתה נמצא לעיתים חברות שפורקו בעצמן ואנשים שהלכו לבית עולמם, או היגרו למדינה אחרת. עובדות אלו מציבות אתגר לא פשוט שכן לא ניתן לקיים אסיפת בעלי מניות על מנת לקבל החלטות אודות החלפה או מינוי של דירקטורים חדשים במקום אלו שהלכו לעולמם או שאינם כשירים משפטית או שאינם בארץ עוד, על מנת לפעול בשם החברה שזה עתה ציווה בית המשפט על החייאתה.

בהליך החייאת החברה יעסוק חיבורנו זה, יתאר כיצד יש לנהוג, מהן העלויות הכרוכות בו ואיך משלימים את ההליך בחיסולה של החברה מחדש, בתקווה שזו לה הפעם האחרונה.¹⁴

1. הבקשה להחייאת חברה

בקשת החייאה של חברה שחוסלה, אף שהיא דומה לכאורה להגשת בקשה להחייאת חברה

חשבון המאשר כי התקיימו כל אלה ואשר מפרט את הגורמים המוסמכים לחתום בשמו של התאגיד; החתימות על גבי החלטה לביצוע העסקה יאומתו בידי עורך דין.

יש לשים לב שבמקרה של חברה שהוחיייתה נוסח הסעיף המופיע בשטרות צריך להשתנות ויש לכתוב: "אני מאשר כי התאגיד, שם התאגיד: תאגיד מוחיה בע"מ מס' תאגיד: 51234567 קיים לאחר החייאה. כי עו"ד דין צדק מספר רשיון 98765 מונה ככונס נכסים עליו ובשמו בתיק בית משפט המחוזי המרכז-בלוד בתיק ה"פ 12-18-12345 וכי הוא כשיר לבצע את העסקה המבוקשת באמצעות כונס הנכסים בחתימתו על שטר זה." (הפרטים פיקטיביים).

¹³ סעיף 330 (3) לפקודת החברות [נוסח חדש], תשמ"ג-1983:

"משנתמנה מפרק תחדל סמכותם של הדירקטורים, זולת אם החברה באסיפה כללית או המפרק החליטו שסמכותם תימשך ובמידה שהחליטו על כך". כלומר, ברירת המחדל היא שאין עוד אורגנים לחברה זולת המפרק.

¹⁴ לעתים החייאת חברה רלבנטית למספר בעלי עניין. לדוגמה: החייאת חברה קבלנית לבנייה שהייתה חברה משכנת שלא השלימה את רישומי כל היחידות שאותן מכרה לכל הרוכשים טרם חיסולה, רלבנטית למגיש הבקשה ולכל אלו שטרם השלימו את הרישומים על שמם בה במידה. אי ניצול חלון ההזדמנויות והשלמת הרישומים לאחר החייאת החברה וטרם פירוקה וחיסולה מחדש, מעלה שאלה אודות היעדרות רשם החברות לבקשה בעתיד להחייאתה מחדש. קיימת אפשרות שאי ניצול חלון הזמן יגרור התנגדות מצד רשם החברות להחייאה פעם נוספת, לגלגול שלישי של חיי החברה, או למצער עמידתו על תשלום הוצאות משפטיות ניכרות לרשם החברות אם יוכח שהמבקש את החייאת החברה בשנית ידע אודות החייאתה הקודמת ונמנע או התרשל מלנצל אותה מכל סיבה שהיא.

שנמחקה, שונה ממנה במהותה.¹⁵ בית המשפט רשאי להכריע בבקשה להחייאה של חברה שחוסלה אם הוגשה עד שנתיים¹⁶ מיום החיסול, בעוד שבקשת החייאה של חברה שנמחקה מתוחמת בזמן לעשרים שנים מיום המחיקה.¹⁷

ההבדל המהותי נעוץ בעובדה שחברה שחוסלה ביצעה שורת הליכים משפטיים ומסחריים ואורגניה¹⁸ היו מודעים למצבה המשפטי ערב חיסולה, בעוד שחברה שנמחקה יכולה הייתה למצוא את עצמה מחוקה מפנקסי רשם החברות וזאת מבלי שהאורגנים שלה ידעו כלל אודות המחיקה, תוך כדי שהיא ממשיכה לפעול להתקיים, לנהל עסקים ולהפעיל חשבון בנק כתמול שלשום, אף שנמחק רישומה אצל רשם החברות, כאילו הייתה מת מהלך. זאת משום שבהליך פירוק חברה מרצון לקראת חיסולה, לקחו החברה ואורגניה חלק פעיל ובמקרים רבים אף יזמו את ההליך. הליך של בקשת פירוק של החברה בידי נושים לא נעשה ללא ידיעת החברה או מנהליה. לעומת זאת, הליך מחיקת חברה הוא הליך כמעט טכני שנעשה בידי רשם החברות שמחק את החברה¹⁹ מרישומיו שלו כשהחברה הנמחקת ואורגניה אינם צד להליך. כך למשל, כשכתובת החברה לא עודכנה כהלכה בידי מנהליה,²⁰ רשם החברות שלח באופן טבעי את הודעת המחיקה אל הכתובת הישנה הרשומה אצלו, ואילו החברה, שלא קיבלה את ההודעה אודות המחיקה, המשיכה לפעול במלוא הקיטור במעוניה החדש כאילו לא קרה דבר.

בהתאם ללשונו היבשה של החוק ניתן להורות על החייאת חברה שחוסלה רק בתקופה של עד חלוף שנתיים למן יום החיסול.²¹ בבשא (ת"א) 20603/06 **ב.צ.מ.ט. טכנולוגיה והנדסה בע"מ נ' עו"ד דוד מרקוס**,²² הוגשה בקשה להחייאת החברה שחוסלה בסמוך לחלוף השנתיים. באמצעות המפרק שלה דאז, התנגדה החברה לבקשת החייאה בטענת שיהוי. בית המשפט דחה את ההתנגדות והורה על החייאת החברה.

במקרה שבו חיסול החברה אירע לפני למעלה משנתיים או שהחברה נמחקה לפני יותר מ-20 שנים ניתן וצריך להגיש לבית המשפט בקשה למתן ארכה להגיש את בקשת החייאה לפי סעיף 367 או

¹⁵ כאמור לעיל מדובר בשני סעיפים שונים זה מזה לכל אחד מן המקרים.

¹⁶ יוסף כהן, **דיני חברות חלק שלישי**, הוצאת איריסים תל אביב 1994 סעיף 21.2.3: "ניתן לדעתנו לעשות במקרים מיוחדים שימוש בתקנה 528 לתקנות סדרי הדין האזרחי התשמ"ד – 1984 ולהחיות חברות אף לאחר שחלף המועד הנ"ל, ובלבד שימנע אי-צדק כאמור".

כן ראה ת"א (ת"א) 104027-01 **בנק דיסקונט לישראל בע"מ נ' מילובר מכון מרכזי לתערוכות בע"מ**, פורסם בנבו ביום 16-12-2010 בו נקבע כי על פי ספרה של פרופסור ציפורה כהן "**פירוק חברות**" הוצאה לאור של לשכת עורכי הדין תש"ס – 2000 שם ע' 378: "בחלוף שנתיים מיום חיסול החברה "עילות תביעה שנעורו לאחר זמן זה אינן ניתנות לתביעה כלל".

¹⁷ משך הזמן שנקצב לשתי הבקשות מוזר מאוד בלשון המעטה. שנתיים אינן זמן מספיק, סביר או הגיוני לבקשת החייאה של חברה שחוסלה, במיוחד לאור 20 השנים שבהן מותרת בקשת החייאה של חברה שנמחקה. מוצע למחוקק שלא יגביל את המועדים וייתן שיקול דעת מוחלט לבית המשפט להחליט בהתאם לנסיבות כל מקרה ומקרה. כשם שבית המשפט מצא לנכון להאריך את משך הזמן לבקשת החייאת חברה שחוסלה, כך הוא גם מצא לנכון להיעתר לבקשה להארכת מועד להחייאת חברה שנמחקה גם אחרי 20 שנה.

¹⁸ בעלי התפקידים שלה ומי שמוסמכים היו לקבל החלטות בשמה.

¹⁹ ככל שלא שלחה החברה דוח שנתי או נמנעה מלשלם את האגרה השנתית.

²⁰ חוק החברות, התשנ"ט-1999, סעיפים: 39, 123, 140(2), 145(2) וכן תקנות החברות (דיווח פרטי רישום וטפסים), התש"ס-1999.

²¹ סעיף 367 (א) לפקודת החברות [נוסח חדש], תשמ"ג-1983:

"לאחר שחוסלה החברה לפי סעיפים 315 או 339 רשאי בית המשפט, על פי בקשת המפרק או אדם הנראה לבית המשפט מעוניין בדבר, ליתן בכל עת תוך שנתיים, לאחר תאריך החיסול, ו**בתנאים שייראו לו**, צו המבטל את החיסול".
²² פורסם בנבו ביום 12-02-2008.

369 לפקודת החברות [נוסח חדש], התשל"ג – 1983 ואפשר לעשות כן בד בבד עם הגשת בקשת ההחייאה עצמה. ברוב המקרים לא צפוי רשם החברות להתנגד למתן ארכה שכזאת, אלא מנימוקים סבירים, אחרת מתקיימת לקונה משפטית והמבקשים ייקלעו למלכוד. מצד אחד בחלוף שנתיים מיום חיסול החברה עבר המועד להגשת בקשת החייאה,²³ מצד שני ללא מתן הארכת מועד לבקשת החייאת החברה לא ימצא מזור למצוקתם המשפטית האמיתית של מבקשי החייאה. ראו למשל: בה"פ (מרכז) 12-11-55875 טללי שמחה בע"מ נ' רשם החברות רשות התאגידים,²⁴ הסכים רשם החברות למתן ארכה לבקשת החייאה של חברה שנמחקה לפני למעלה מ-20 שנים. בה"פ (ת"א) 17-03-38235 חלובה-אייזנברג נכסים בע"מ נ' רשם החברות,²⁵ ניתן על ידי כבוד השופט עודד מאור צו להחייאת חברת י.כ.ל השקעות בע"מ שש שנים לאחר חיסולה.

בעת הגשת בקשה להחייאת חברה יש להקפיד על ייחוד הבקשה. חשוב להימנע מלכלול בה נושאים או סעדים שונים לבד מהזכות להגיש בקשה להארכת המועד להגשת הבקשה להחייאת החברה. בה"פ 14-01-32524 מור נ' משרד המשפטים אגף רשם החברות²⁶ הוגשה תביעה להחייאת חברה ביחד עם בקשה למינוי כונס נכסים, וכבוד הנשיא אורנשטיין קבע: "התביעה במתכונתה זו נמחקה. יש להגיש תובענה רק להחייאת החברה. ככל שבית המשפט ייעתר לתובענה, יהיה מקום לשקול מינוי כונס נכסים וביטול הערות לטובת הצדדים הרלבנטיים" (הדגש אינו במקור).

בדרך כלל יהיה רשם החברות המשיב לבקשה להחייאת חברה, עם זאת נראה שנכון יהיה לציין כמשיבים לבקשת ההחייאה גם את בעלי המניות ואת הדירקטורים של החברה, או את יורשיהם כשאלה אינם בחיים. יש לזכור כי הרישומים בספרי רשם החברות מתבססים על הנתונים שנמסרו לו בעת הגשת הבקשה לרישום הראשוני של החברה, ואחרי הקמתה הם ניזונים רק מדיווחי החברות.

קיימים מקרים רבים שבהם ספרי רשם החברות אינם מעודכנים שכן מדובר ברישום דקלרטיבי. לעומת זאת, ספרי ופנקסי החברה הנם קונסטטיטויטיביים על פי חוק החברות ולכן הנתונים הרשומים בהם הם המחייבים. יש לבצע עבודת איתור על מנת להגיע אל בעלי המניות האמיתיים, וחשוב למצוא את אלה שבידם מצוי מידע זה. ייתכן שיהיו בפיהם טענות כבדות משקל המאפשרות להם להתנגד לבקשת החייאה, אך ייתכן גם שישכימו לבקשה מבלי להתנגד. בכל מקרה, מכללי ההגיונות, עקרונות תום הלב וההתנהלות הראויה, רצוי לצרף אותם, ככל שניתן לאתרם ולבצע אליהם מסירה, כמשיבים נוספים ואפילו פורמליים לבקשת החייאה. הקשיים נובעים בין השאר מכך שבשנות השבעים, השמונים והתשעים נהגו פקידי רשם החברות לכתוב בפרטי בעלי מניות או דירקטורים זרים שמות בעברית,²⁷ מספרים פיקטיביים תוך חזרה על אותה ספרה,²⁸ או רישום

²³ יודגש: על פי לשון הסעיף, את הבקשה יש להגיש כמה חודשים לפני חלוף השנתיים מיום החיסול, על מנת שבית המשפט יספיק ליתן החלטתו להחייאת החברה עד חלוף שנתיים מיום חיסול החברה.

²⁴ פורסם נבנו ביום 28-04-2013.

²⁵ טרם פורסם.

²⁶ טרם פורסם.

²⁷ מוריקיטה טקאשי, יאמאנשי שיגקי, טרוקה קו לטד, ט.ט.ט. טכנו לוגי בעלי מניות בחברת קיטו הנדסה (1992) בע"מ ח"פ 511700585, להלן: ("קיטו").

²⁸ 50111111117, 60555555555, 90555555555, מספרי בעלי המניות בקיטו.

2. דרישת תשלום אגרות החברה ודרישות נוספות כתנאי להחייאה

לעניין דרישת תשלום אגרות החברה בגין שנים קודמות חשובה זהות מגיש הבקשה, האם היא מוגשת על ידי אחד האורגנים של החברה או על ידי נושה שמטרתו לכסות על עוול שנגרם לו על ידי החברה. דוגמה מובהקת לעוול שכזה היא חברה קבלנית שמכרה נכסים ולא העבירה אותם על שם הרוכשים בטאבו טרם חיסולה מרצון או מחיקתה. במקרה זה אין הרוכש אחראי להתנהלותה של החברה והוא עצמו נפגע ממנה, לכן ככל הנראה לא יידרש לשלם את חובות אגרות החברה, אם יש כאלה. העניין כמובן מותנה בהמצאת מסמכים המוכיחים את טענותיו וכן תצהירים בהתאם. מנגד, בקשות רבות מוגשות על ידי אורגני החברה (בעלי המניות או דירקטורים), ובמקרה כזה יידרשו המבקשים לשאת במלוא חוב האגרות במסגרת ההליך, מאחר שהם אלו שהביאו ליצירת החוב.

מחיקת חברה היא סנקציה שהייתה מוקנית לרשם החברות על פי דין עד לכניסת חוק החברות בשנת תשנ"ט – 1999. עם כניסת החוק לתוקף בוטלה אפשרות המחיקה בידי רשם החברות. המחיקה הייתה מתבצעת בשל הפרת הדין ובעיקר עקב אי המצאת דוח שנתי לרשם החברות מדי שנה או עקב אי תשלום אגרה שנתית. כאשר מדובר בהפרת הדין הרי מי שאחראית להפרה זו היא החברה באמצעות אורגניה. לכן, כאשר האורגנים של החברה מבקשים את החייאתה עליהם לשלם את חובות האגרה שלה שהצטברו במרוצת השנים.

קיימת חברה אשר כל מטרתה בעלות ואחזקה של מקרקעין (לרבות קרקעות חקלאיות). לחברה אין התנהלות כספית של ממש ובעלי החברה נוהגים בקרקעות כמנהג בעלים (לעניין שכירות, מגורים וגידולים חקלאיים). עקב אי מילוי החובות שבדין נמחקה החברה אך ההתנהלות נמשכה כך במשך כמה עשורים, ולא הושפעה ממחיקת החברה מפנקסי רשם החברות. בחלוף שנים, התקבלה החלטה לפיה הופשרו הקרקעות החקלאיות לבנייה. על מנת להחזיר את החברה לפעילות ולהתקשר עם ספקים (קבלנים למשל) יש להחיות את החברה ולהחזירה לפעילות תקינה. או אז ניגשים בעלי החברה לביהמ"ש הנכבד ומבקשים סעד של החייאה. במקרה שכזה אין כל הצדקה שהיא ליתן פטור מאגרות רשם החברות. מאחר שהחברה התנהלה במשך כל השנים וטיפלה במקרקעין, מדוע שלא תקיים את חובותיה על פי דין? מדובר בבקשת החייאה שבעקבותיה תשלשל החברה סכומי כסף ניכרים לכיסה, ולפיכך עליה לשלם לרשם החברות את האגרות שלא שילמה לאורך כל השנים. הייתכן שסנקציית המחיקה תהפוך לפרס? התשובה לכך היא שלילית, ובמקרים שכאלה עומד רשם החברות, ובצדק, על דרישת תשלום של מלוא החובות שהצטברו לחברה במהלך השנים, כפי ששילמו חברות אחרות.

קיימים מקרים נוספים שבהם יעמוד רשם החברות על דרישת תשלום של כל האגרות השנתיות, בגין כל התקופה שלמן חיסולה או מחיקתה של החברה ועד וכולל השנה שבה מתבקשת החייאת

²⁹ כתובת בעלי המניות בקיטו.

החברה.³⁰ דרישת תשלום האגרות מצד רשם החברות בתיקים כאלו מתקבלת על הדעת, בתי המשפט קיבלו אותה וקבעו שעל המבקשים החייאה לשלם את האגרות בגין השנים שבהן הייתה החברה מחוקה או מחוסלת. עובדה זאת צריכה להילקח בחשבון עובר להגשת בקשת ההחייאה, שכן במקרים רבים יכול הסכום להצטבר לרבות שנה, מה שעלול להעמיד בספק את הכדאיות הכלכלית של תהליך החייאת החברה, מחיר אגרת חברה שנתית המשולמת באיחור עומד על סך 1,488 ₪³¹.

ראה: ה"פ (ת"א) 39466-03-13 א שטרית תחבורה וחלקי חילוף בע"מ נ' משרד המשפטים/אגף רישום חברות,³² ה"פ (ת"א) 59211-06-15 חלקה 320 בגוש 6020 בע"מ נ' משרד המשפטים/אגף רישום חברות,³³ ה"פ (ת"א) 27996-02-16 חסון נ' משרד המשפטים/אגף רשם החברות,³⁴ ה"פ (ת"א) 951-06-16 מולכו ואח' נ' משרד המשפטים/אגף רשם החברות.³⁵ ה"פ (ת"א) 34878-09-16 אסתר אלקון נ' רשם החברות משרד המשפטים.³⁶ ה"פ (ת"א) 18731-05-16 חברת גוש חלקה 8274 בע"מ נ' משרד המשפטים רשם החברות.³⁷ ה"פ (ת"א) 38477-01-16 יצחק גבריאל נ' משרד המשפטים/אגף רשם החברות.³⁸ בה"פ (ת"א) 63185-03-15 רין-טין-טין בע"מ נ' משרד המשפטים.³⁹ וכן בה"פ (מרכז) 55875-11-12.

בה"פ (ת"א) 39466-03-13 חויבו המבקשים בתשלום אגרות לתקופה של 15 שנים. בה"פ (ת"א) 59211-06-15 חויבו המבקשים בתשלום אגרות בסך 25,534 ₪. בה"פ (ת"א) 27996-02-16 חויבה המבקשת בתשלום אגרות עבור 47 שנים. בה"פ (ת"א) 951-06-16 חויבו המבקשים בתשלום 49,566 ₪. בה"פ (ת"א) 34878-09-16 חויבו המשקיעים במלוא תשלום האגרות השנתיות. בה"פ (תצ"א) 38477-01-17 חויבו המבקשים בתשלום 44,640 ₪. מדובר בסכומים ניכרים ומשמעותיים שלעיתים הפכו את המהלך לבלתי כדאי.

במקרים אחרים ובהתקיים קריטריונים מסוימים, פטר בית המשפט את המבקשים מחובת כל תשלום שהוא בגין האגרות השנתיות לרשם החברות כתנאי להחייאת החברה. בבש"א (ת"א) 12334/01 ורשבסקי מרים נ' חברה חלקה 142 בגוש 6122 בע"מ ואח',⁴⁰ ע"י כבוד השופטת ורדה אלשיך, נקבעו העקרונות מתי מבקש החייאת חברה יהיה פטור מתשלום אגרות החברה למשך תקופת היותה מחוסלת או מחוקה, תוך קביעה שגביית אגרה מפרעית עלולה לעורר בעיה חריפה של עשיית עושר ולא במשפט מצדו של רשם החברות, בהתחשב בכך שהחברה לא דרשה שירות מרשם החברות לאורך כל השנים ואף לא זכתה בשירות כזה. עוד נקבעו בהחלטתה השיקולים שאותם יש לשקול, והם: האם הבקשה היא להפעלת החברה מחדש (תשלום מלא) או לשם עניין פורמלי שיכול

³⁰ רשם החברות רשאי לדרוש תשלום אגרות גם אם ויתר עליהן במסגרת פירוק החברה מרצון.

³¹ המדובר הוא בתשלום אגרות חברה לשנים עברו באיחור. הסכום נכון לשנת 2017. להבדיל מתשלום אגרת חברה שמשולם בתחילת שנת הכספים שזוכה להנחה.

³² פורסם בנבו ביום 05-01-2014.

³³ פורסם בנבו ביום 23-05-2016.

³⁴ פורסם בנבו ביום 15-01-2017.

³⁵ פורסם בנבו ביום 02-02-2017.

³⁶ פורסם בנבו ביום 13-11-2016.

³⁷ פורסם בנבו ביום 05-01-2017.

³⁸ פורסם בנבו ביום 10-01-2017.

³⁹ פורסם בנבו ביום 08-11-2015.

⁴⁰ פורסם בנבו ביום 22-08-2001.

היה להסתיים זה מכבר (ללא תשלום)? מי הוא המבקש את ההחייאה, עד כמה התרשלותו הביאה למצב? עד כמה הוא הכיר את המצב המשפטי של הנכס בכוח ובפועל? אין דין מי שהפעיל את הנכס ונהנה מפירותיו במשך כל אותן שנים כדין אדם אשר לא ידע כלל ועיקר על קיומו. עד כמה עשויות דרישות הרשם להקשות או למנוע את החייאת החברה? האם פתוחות בפני המבקש דרכים אחרות?

עוד ראה ה"פ (ת"א) 38385-12-13 מיכל גרצובסקי נ' משרד המשפטים – אגף רשם החברות.⁴¹ וכן ה"פ (חי') 30268-04-16 אטי הינקוס נ' משרד המשפטים – רשם החברות.⁴² ה"פ (מרכז) 8275-06-15 תמא 38 שפירא 2 בע"מ נ' מדינת ישראל אגף רשם החברות.⁴³ תא (ת"א) 2428/79 שמש הדר חברה קבלנית לבניין נ' רשם החברות.⁴⁴ ה"פ (מרכז) 2045-07-16 אסתר זליבנסקי קינן נ' משרד המשפטים אגף רשם החברות.⁴⁵

בכמה מקרים פטר בית המשפט את המבקשים מתשלום חלק מחוב האגרות. בה"פ (ת"א) 35691-02-17 טירת גוש 8274 חלקה 109 בע"מ נ' רשם החברות ואח',⁴⁶ קבע בית המשפט בשנת 2017 שדרישת רשם החברות לתשלום האגרות תקפה למעשה רק לתקופה מוגבלת, בין השנים 1990 לבין 1997. בשני מקרים נוספים, ה"פ (ת"א) 35521-01-16 דליה חן נ' משרד המשפטים אגף רשם החברות,⁴⁷ וה"פ (ת"א) 13898-12-15 בועז אלכסנדר אשבל נ' משרד המשפטים אגף רשם החברות,⁴⁸ נקבע תשלום אגרה חלקית, רק מיום מותו של בעל הזכות המקורית ואילך.

בשני פסקי דין דומים זה לזה שניתנו בשנה האחרונה בידי כבוד השופט אלכסנדר רון,⁴⁹ נקבעו הלכות לתשלום אגרה חלקית מינימליסטית. ראו ה"פ (י-ם) 33825-12-16 אברהם פרידמן נ' מדינת ישראל רשם החברות,⁵⁰ וכן ה"פ (י-ם) 54383-09-16 עלית יעקב בע"מ נ' מדינת ישראל רשם החברות.⁵¹ בכל הכבוד, לעניות דעתו של כותב חיבור זה, שני פסקי הדין שגויים. מצד אחד מצוין כבוד השופט כי בהעברת מקרקעין מן החברה שחוסלה אל בעלי המניות שלה, שהיא עילת הבקשה להחייאת החברה, יש רווח אישי המחייב על פי ההלכות הקיימות חיוב תשלום מלוא אגרות למן חיסול החברה ועד החייאתה, ומצד שני הורה לחייב באגרות מופחתות ביותר ורק מיום הגשת בקשת ההחייאה.

בכמה מקרים אחרים הועלתה טענה לחוסר סמכות רשם החברות לגבות אגרות מעבר ל-7 שנים

⁴¹ פורסם בנבו ביום 26-04-2015.

⁴² פורסם בנבו ביום 25-12-2016.

⁴³ פורסם בנבו ביום 20-12-2016, פס"ד העוסק בפרויקט תמ"א 38.

⁴⁴ פורסם בנבו ביום 11-01-2017.

⁴⁵ פורסם בנבו ביום 01-01-2017.

⁴⁶ פורסם בנבו ביום 09-08-2017.

⁴⁷ פורסם בנבו ביום 10-01-2017 במקרה זה נקבע תשלום אגרות רק משנת 1995 למרות דרישת רשם החברות לתשלום משנת 1991 בסך מצטבר של 40,176 ₪.

⁴⁸ פורסם בנבו ביום 15-02-2017.

⁴⁹ לעניות דעתו של הכותב, כבוד השופט אלכסנדר רון גילה בשני תיקים אלו גישה ליברלית ורחמנית. דומה שהחלטותיו אלו אינן עומדות בעיקרון השוויון שבין מבקשי החייאות חברה כפי שהראינו במקרים מקבילים שבהם נדרשו המבקשים לשלם עשרות אלפי ₪ בגין אגרות עבר של החברה כתנאי להחייאתה במקרים זהים לחלוטין.

⁵⁰ פורסם בנבו ביום 22-05-2017.

⁵¹ פורסם בנבו ביום 25-04-2017.

בטענת התיישנות. בבש"א (ת"א) 12334/01⁵² נקבע שהוראות סעיף 369 לפקודה גוברות על ההוראה הכללית בדבר התיישנות, וכי משיקולי צדק ומדיניות משפטית רשאי בית המשפט לחייב את מבקשת ההחייאה בתשלום אגרות אף מעבר ל-7 שנים, כפי שאכן נקבע במספר לא מועט של מקרים.

עוד נקבע בה"פ (ת"א) 35154-01-15 **נאז תדיון נ' חלקה 211 בגוש 7162 בע"מ**⁵³, כי דיני התיישנות מהווים הוראה כללית ואילו סעיף 369 מהווה הוראה ספציפית, וכי הדרישה מחושבת לפי 7 שנים עובר לתאריך המחיקה. בעניין חיסול מדובר בחישוב אחר וכל מקרה נבחן לגופו, מה גם שחברה שחוסלה כדין איננה צוברת חובות עבר מאחר שהיא נדרשת לשלם או שהיא זכאית לפטור על פי דין במעמד החיסול.

ראה עוד בה"פ (ת"א) 27996-02-16⁵⁴, בפש"ר (י-ם) 6280-09 **עובדיה ברק נ' אי טי די אינדיס אינטרנשיונל בע"מ**⁵⁵, שבו התקבלה בקשה לפירוק חברה שנמחקה, מצד עובד ובעל מניות בחברה שבידו פסק דין חלוט כנגדה. אין אפשרות להחיות את החברה וברור היה שהחברה או הנושה בתיק זה לא יוכלו לשלם את חוב האגרות הנדרש על ידי רשם החברות. במקרה זה נדרשה החייאת חברה מחוקה לשם חיסולה. לפיכך, נקבע ע"י כבוד השופט דוד מינץ⁵⁶ שניתן לקצר את הדרך ולהכריז על חיסולה של חברה שנמחקה מבלי הצורך להחיותה כשלב חיוני בדרך, לשם מתן אפשרות לעובד לתבוע את המגיע לו מן המוסד לביטוח לאומי.

בכמה מקרים, ביניהם בה"פ (מרכז) 55875-11-12⁵⁷ טענו המבקשים כי במקרים דומים ומקבילים פטר רשם החברות בעבר את המבקשים מתשלום אגרות ולפיכך עליו לפטור גם אותם. טענה זו נענתה בידי רשם החברות שאף אם טעה בעבר ואף אם מגלה רשם החברות עמדה בלתי עקבית ביחסו למקרים מסוג זה, הרי שאין לתקן עוול בעוול, ואין בטענה זו כדי להקנות למבקשת את הסעד המבוקש, של פטור מתשלום האגרות מקום שיש לשלמן. בית המשפט קיבל את עמדת רשם החברות.

לא רק תשלום אגרות דורש רשם החברות כתנאי להסכמתו להחיות את החברה, אלא שנהוג לדרוש מן המבקשים את החייאת החברה גם פרסום בעיתון יומי בעל תפוצה ארצית, כשם שמתפרסמות הודעות אודות פירוקה של חברה מרצון או פירוקה בידי בית המשפט. פרסומים אלה כרוכים בעלויות כספיות נוספות. כן יכול רשם החברות לדרוש המצאה לבעלי המניות (אם אינם מצורפים מלכתחילה לבקשה). ללא דרישה זו קיימת אפשרות שהחברה שהוחייתה תישאר בסטטוס פעילה, בעלי המניות והדירקטורים שלה לא ידעו כלל שהיא הוחייתה וישאו באחריות כתוצאה מפעולותיה. כאשר מדובר בהחייאה על ידי נושים דורש רשם החברות מהמבקשים לחסל את החברה מיד בתום

⁵² ראו הערת שוליים 40 לעיל.

⁵³ פורסם בנבו ביום 03-08-2015.

⁵⁴ שם בסעיף 22.

⁵⁵ פורסם בנבו ביום 02-02-2010.

⁵⁶ כבוד השופט דוד מינץ גילה גישה יעילה ומוצדקת לקיצור ההליך על מנת להביא לתוצאה המבוקשת מבלי להקשות שלא לצורך על המבקשים ועל בית המשפט. ניתן לכנות את החלטתו אודות פירוק חברה מחוקה מבלי הצורך להחיותה תהליך "המראה" כפי שזו מוגדרת בעולם הפסיקה: "המראה או סובלימציה היא תהליך פיזיקלי בו מוצק הופך ישירות לגז ומדלג על המצב הנוזלי. תהליך זה יתרחש כאשר הטמפרטורה תהיה נמוכה מהטמפרטורה של הנקודה המשולשת, וכאשר לחץ האדים של הגז יהיה נמוך דיו. התהליך ההפוך להמראה נקרא ריבוי".

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%9E%D7%A8%D7%90%D7%94_%D7%A4%D7%99%D7%96%D7%99%D7%A7%D7%94

⁵⁷ ראו הערת שוליים 24 לעיל.

השלמת הפעולות שלשמן הוחייתה, ולשאת בכל העלויות⁵⁸ והתשלומים הנגזרים מכך, וזאת על מנת שלא תישארנה "חברות רפאים" פעילות במרשם כאשר הן ללא "אבא ואמא" שיקיימו את חובותיהן עפ"י דין

בה"פ 59835-06-16 משה מור נ' משרד המשפטים רשם החברות,⁵⁹ נדרש פרסום מודעה בעיתון יומי, בה"פ (מרכז) 2045-07-16 נדרש פרסום בעיתון יומי. לעומת זאת בה"פ (ת"א) 35691-02-17 קבע כבוד השופט מגן אלטוביה⁶⁰ שאין מקום לפרסם את דבר הגשת הבקשה להחייאת החברה בעיתון יומי כתנאי להסכמת רשם החברות להחייאתה.

בה"פ 59835-06-16 נקבע כי רשם החברות רשאי לדרוש גם הצגת צו ירושה או צו קיום צוואה של בעלי המניות, והגשת דוח שנתי מקורי ועדכני. דרישות נוספות מצד רשם החברות תהיינה תלויות בבקשה המונחת לפניו ובעובדות הרלבנטיות לבקשה זו.

3. דרישות רשם החברות לתשלום אגרה לאחר מתן צו בית המשפט להחייאת החברה

לשון החוק קובעת שלאחר שניתן צו בית המשפט להחייאת החברה חובה לדרוש מרשם החברות את ביצוע ההחייאה בפועל בתוך 7 ימים.⁶¹ כלומר בהינתן צו להחייאת החברה בידי בית המשפט, לא תמה הדרך. יש לפנות אל רשם החברות בבקשה להחיות את החברה, לשנות את הסטטוס שלה בפנקס החברות ולקבל אישור שהחברה שבה לחיים.

שאלה נכבדה היא האם במקרה שכזה רשאי רשם החברות לדרוש תשלום דמי רישום חברה חדשה⁶² או שרשאי הוא לדרוש דמי אגרה שנתית⁶³ לשנה השוטפת. אפשר שבעצם גביית האגרה לשנים שבהן לא שולמו האגרות כבר נכללת השנה השוטפת. האם גם במקרה שבו פטור המבקש את החייאת החברה מכל תשלום בגין אגרות העבר, הוא יהיה פטור גם מתשלום עבור האגרה השוטפת לשם ההכרזה אודות ההחייאה עצמה?

⁵⁸ מדובר בתשלום אגרות במקרה של פירוק באמצעות ביהמ"ש בסך 1,411 ₪, פיקדון לכונס הנכסים הרשמי בסך 400 ₪, פרסום ברשומות 378 ₪. במקרה שקיימת אפשרות לבצע פירוק מרצון נדרש פרסום 2 הודעות ברשומות 248 ₪, וכל זאת מבלי לנקוב בשכר טרחת עוה"ד שמטפל בבקשה. כל הנתונים נכונים לשנת 2018.

⁵⁹ פורסם ביום 04-04-2017.

⁶⁰ כבוד השופט מגן אלטוביה בסעיף 3:

"אשר לדרישת המשיב לפרסם את דבר הגשת הבקשה כתנאי להחייאת החברה, נראה כי אין מקום לכך. מדובר בחברה אשר על פי העדכון של רשם החברות, הפסיקה את פעילותה כבר בשנת 1997 ויש להניח שאילו היו בעלי עניין נוספים על בעלי המניות הרשומים, היו אלה נוקטים בצעדים מתאימים למיצוי זכויותיהם במשך השנים הרבות שחלפו מאז".

⁶¹ סעיף 367 (ב) לפקודת החברות [נוסח חדש] תשמ"ג – 1983. החוק מחייב את בקשת החייאת החברה בתוך 7 ימים. מתוך שרשם החברות הוא צד להליך שבו החליט בית המשפט ליתן צו להחייאת החברה, רשם החברות קיבל לידיו את החלטת בית המשפט. אלא שבמסגרת קביעת המועדים לביצוע שקבע רשם החברות לעצמו בענייני פירוק חברות, עליו לבצע את הנדרש תוך 45 ימי עסקים. רשם החברות אינו יכול לעמוד בסד הזמנים שקבע המחוקק, ולפיכך מן הראוי שמשך הזמן הקבוע בחוק יותאם לנורמות הפעולה של רשם החברות בענייני פירוק ולא להיפך. קשה להאמין שמי שאחראי לבצע את הוראת החוק במשרדי רשם החברות יוכל לעמוד בעומס ובסד הזמנים הקצר הזה.

⁶² אגרת רישום חברה חדשה עומדת בשנת 2018 על סך 2,614 ₪ או בעת רישום מקוון עומדת על סך 2,150 ₪.

⁶³ אגרה שנתית לשנת 2018 עומדת על סך 1,484 ₪ והמשלמים עד ליום 28-02-2018 יזכו להנחה ולתשלום מופחת של 1,120 ₪.

כלום חובה לשלם את התשלום המבוקש, או שניתן לבקש לרשום את החיוב ומיד לאחר השלמת חיסול החברה לבקש את מחיקת החוב באותה הדרך ובאותו הנוהל שבהם נמחקים חובות אגרות של חברות שפנו להליך של פירוק מרצון ונתרו חייבות אגרות שנתיות טרם חיסולן?⁶⁴ האם דרך זאת תהיה נכונה לחברות שפנו למסלול של פירוק בידי בית המשפט, כשם שהיא נכונה עבור מי שפירקו את החברה בהליכי פירוק מרצון באמצעות רשם החברות? התשובה לשאלות אלו היא שאין צורך לשלם אגרת רישום, אנחנו לומדים מלשון הסעיף שהחברה כאילו לא נמחקה.

שאלה אחרת עולה במקרה של חברה שהתפרקה מרצון, שילמה את כל האגרות שלה והתפרקה במהלך שנת כספים שבגינה כבר שילמה את האגרה. האם היא תהיה זכאית לקבל החזר אגרה יחסית ששולמה בגין הימים והחודשים שבהן הייתה כבר מחוסלת?⁶⁵ אם החברה המוחיית שילמה אגרה עבור השנה השוטפת, האין אף היא זכאית להשבה יחסית? תקנה 5 לתקנות החברות אגרות⁶⁶ קובעת שאין פטור או השבה עבור אגרות ששולמו.

בהחייאת חברה שהתבקשה על ידי בעלי מניותיה מוענק לחברה סטטוס של חברה "פעילה", אך בהחייאת חברה שהתבקשה על ידי נושים או בעלי עניין אחרים החברה מקבלת סטטוס של חברה "פעילה זמנית". בסטטוס זה יש כדי להעיד שהיא צפויה להתחסל בהקדם⁶⁷ ולהתריע בפני אחרים מלהסתמך על פעולותיה לאורך זמן.

4. משמעות החיסול והמחיקה

סעיף 369 לפקודת החברות [נוסח חדש], תשמ"ג-1983 קובע: "... ומשהוגש לרשם העתק מאושר של הצו יראו את החברה כאילו המשיכה בעסקיה וכאילו לא נמחק שמה...". משפט זה אינו כתוב בסעיף 367 לפקודת החברות [נוסח חדש], תשמ"ג-1983 לגבי חברה שחוסלה. מכך ניתן להבין שהחייאתה של חברה שחוסלה מחייה מחדש את החברה רק לתקופה שהחלה ברגע רישומה מחדש, כחברה פעילה ועד למועד חיסולה מחדש, ולא תיחשב "כאילו לא נמחק שמה". ביתר הבהרה,

⁶⁴ ראה סעיף 5 לתקנות החברות (אגרות), התשס"א – 2001: "על אף האמור בתקנה 5, חברה שהפסיקה את פעילותה והגישה לרשם דוח והודעה לפי סעיף 338 לפקודת החברות, פטורה מתשלום אגרה שנתית או עיצום כספי שהוטל בשל אי תשלומה, לגבי השנים שלאחר המועד שבו הפסיקה החברה את פעילותה, ובלבד שהמציאה לרשם את המסמכים שלהלן: (1) אישור מנציבות מס הכנסה כי החברה לא פתחה תיק או סגרה את התיק במס הכנסה בציון המועד שבו נסגר התיק; אישור כאמור יינתן לגבי תקופה של שבע שנים לפני מועד הנפקת האישור; (2) אישור מרשויות מס ערך מוסף כי החברה לא נרשמה כחייב במס על פי חוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975, או שרישומה כאמור בוטל, בציון המועד שבו בוטל הרישום; אישור כאמור יינתן לגבי תקופה של שבע שנים לפני מועד הנפקת האישור; (3) תצהיר מאת הדירקטורים של החברה שבו הם מצהירים כי החל בתאריך שצוין בתצהיר, החברה הפסיקה את פעילותה וכי אינה מנהלת חשבונות בנק".

⁶⁵ כשם שמשרד התחבורה רשות הרישוי משיבים אגרה יחסית לרכב שנגנב ולא מותיר בידיהם את מלוא האגרה השנתית, כך ראוי שרשם החברות ישיב את האגרה היחסית במקרה שבו חוסלה חברה ששילמה את האגרה השנתית, מחושב לפי הימים שנתרו ולא נעשה בהם שימוש.

⁶⁶ תקנות החברות (אגרות), תשס"א-2001.

⁶⁷ סטטוס זה משמש תמרוז אזהרה לכל העומד להתקשר עם החברה על מנת שיידע שימה ספורים. כמו כן מחייב סטטוס זה את תשומת לבו של רשם החברות לפעילות החברה. ככל שאין החברה מזדרזת להתחסל עולה חשיבות המעקב אחריה לעניין האגרות שבת המשפט פטר אותה מהן במסגרת הבקשה להחייאת החברה. מקום שהציגו מבקשי החייאה מצג שונה לפיו אין להם כוונה להפעיל את החברה מחדש אלא רק להשלים הליך טכני ומתגלה שהחברה שבה לפעילות, יוכל רשם החברות להשית חיוב אגרות על החברה כתנאי להמשך קיומה. שאלה היא האם על רשם החברות במקרה זה לפנות אל בית המשפט בבקשה לחייב את המבקשים בתשלום האגרות או להפעיל את הסמכות המוקנית לו בחוק למחוק את החברה.

בתקופה שבה הייתה החברה מחוסלת היא לא הייתה כשירה לכל דבר, ואין ההחייאה משנה מעמד זה. זאת, כאמור בניגוד לחברה שנמחקה.

בה"פ (ת"א) ב.ג. מוסכים (2000) בע"מ נ' הראל חברה לביטוח בע"מ,⁶⁸ נקבע כי אף אם שמה של חברה שחוסלה נרשם בפוליסת ביטוח כמבוטחת או כבעלת הפוליסה, הרי שאין כל תוקף משפטי לרישום חברה שחוסלה כמבוטחת לא לעניין זכויות ולא לעניין חובות.⁶⁹ לעומת זאת ברע"א 1120-06 עורך דין אורי לאואר נ' ע.מ.ש חברה לבניין ופיתוח בע"מ,⁷⁰ נקבע שמקום בו הושב שמה של חברה שנמחקה לרישום בפנקס החברות, יש לראותה כאילו לא נמחקה מעולם.

בתא (ת"א) 2035/02 בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ נ' איי. סי. אס תקשורת בע"מ,⁷¹ הועלתה טענה לפיה ייפוי הכוח שנתנה החברה נוצר בעת שהייתה מחוקה, ולפיכך לא הייתה החברה קיימת ביום הגשת התביעה. החברה הוחיינה רק חודש לאחר מכן. בית המשפט דחה את הטענה תוך אימוץ הגישה שלפיה החייאת החברה שנמחקה מעידה על המשך רצף פעולותיה של החברה הישנה והכיר דה פאקטו בתוקפו של ייפוי הכוח.

בע"מ 1090-08 י. לינוביץ מסחר ושירותים בע"מ נ' פקיד שומה גוש דן,⁷² נדון מקרה שבו במהלך מו"מ שנוהל בין החברה לבין פקיד השומה, פורקה החברה מרצון וחוסלה, אף שהוצאו לה שומות מס הכנסה. בחלוף שנתיים מיום חיסולה ביקשה החברה לבטל את ההליכים המשפטיים נגדה בטענה כי אינה קיימת עוד. בית המשפט דחה את בקשתה תוך קביעה שהחברה ומנהליה התנהגו בחוסר תום לב תוך הצגת מצג שהחברה קיימת ופעילה, ודרך זו מנוגדת לחובת שיתוף הפעולה מול שלטונות המס.

בתא (י-ם) 3740-07 ישיבה וכולל אברכים אוהלי ירושלים נ' אברהם גבאי,⁷³ נקבע כי מחיקת עמותה מביאה לפקיעת אישיותה המשפטית.⁷⁴

בתא (ת"א) 199234/02 רימר ובניו בע"מ נ' לובצקי-בן טובים ושות' שותפות,⁷⁵ נדון מעמד אישיותה המשפטית של שותפות בלתי רשומה שפורקה ונקבע ששותפות בלתי רשומה שפורקה אינה בת תביעה.

⁶⁸ פורסם בנבו ביום 15-06-2017.

⁶⁹ המשמעות היא שכשם שלא ניתן היה לתבוע חברה שחוסלה על חוב בתשלום הפרמיות לביטוח, כך היא לא תוכל להיות זו שתובעת או מקבלת תגמולי ביטוח. גם אם נגרם נזק ולכאורה על המבטח לשלם תגמולי ביטוח, כשהמבוטחת היחידה הוא חברה שחוסלה יהיה המבטח פטור מתשלום בהעדר מבוטח.

⁷⁰ פורסם בנבו ביום 16-04-2007.

⁷¹ פורסם בנבו ביום 10-09-2003.

⁷² פורסם בנבו ביום 23-10-2011.

⁷³ פורסם בנבו ביום 15-11-2015.

⁷⁴ לעניין סמכות להחייאת אגודה שיתופית שנמחקה ראה ה"פ (נצרת) 434-97 לוי יפת נ' עזרא מכפ"ש, פורסם בנבו ביום 06-10-1997. הליך פירוקה של אגודה שיתופית מוסדר בסעיף 46 של פקודת האגודות השיתופיות, חא"י א'.

⁷⁵ פורסם בנבו ביום 08-03-2004.

5. פירוק החברה וחיסולה

לאחר החייאת החברה בידי רשם החברות נמצא את החברה חוזרת אל מצבה קודם למחיקתה או ערב חיסולה לפי העניין. במקרה של פירוק מרצון שהסתיים בחיסול - מדובר במצב החברה עובר למינוי המפרק.⁷⁶ ככל שהדירקטורים או בעלי זכות החתימה שלה נמצא, יש לפנות אליהם ולהחתיים אותם על כל הנדרש לשם השלמת הפעולות שלשמן הוחייתה החברה. אחר שהושלמו הפעולות שלשמן הוחייתה החברה יש לחסלה, כאמור, פעם נוספת.

במקרים שבהם לא נמצא את הדירקטורים, בין אם הלכו לעולמם, בין אם עזבו את הארץ ובין אם התפרקו,⁷⁷ על המבקשים להגיש לבית המשפט המחוזי בקשה למינוי כונס נכסים,⁷⁸ ולו יוענקו כל הסמכויות לחתום בשמה של החברה שהוחייתה על כל הנדרש לשם השלמת הפעולות אשר לשמן הוחייתה. במקרה כזה אין צורך שהמשיב יהיה רשם החברות, שכבר השלים את חלקו בעצם החייאת החברה, והוא לא ישמח להיות מוטרד בתיק שבו אין לו עוד מה להועיל. יש לרשום כמשיבים את הדירקטורים של החברה, אם ניתן לאתרם ולהמציא לידיהם את הבקשה.

שאלה מעניינת היא אם ניתן לבקש את החייאת החברה מראש לתקופה מוגבלת או לשם ביצוע פעולה ספציפית ומוגדרת. לדעת המלומד דוד בקר,⁷⁹ "כשם שלא ניתן להחזיר חברה לפנקס ולהחיותה למטרה מוגבלת בלבד, וגם לגבי אנשים מסוימים ולא לגבי כולי עלמא; כך, לפי אותו הגיון דברים, לא ניתן להחזיר חברה לתקופה מוגבלת בלבד, כך שעם תום התקופה תחזור החברה לתהום הנשייה ולחדלונה. זו תוצאה מוזרה. נראה שניתן להשיג אותה מטרה בדרך אחרת; להחזיר את החברה לפנקס ללא הגבלה, כדי שיושלם מה שהוחסר עד למחיקתה, ובתום הפעולה להביא לפירוקה ולחיסולה, או למחיקתה החוזרת".

עם קבלת מינוי כונס נכסים יש להשלים את החתימות על שלל המסמכים הנדרשים כפי שהוצגו לבית המשפט בהליך הבקשה לקבלת צו להחייאת החברה, ולחסל אותה בהקדם האפשרי תוך עדכון רשם החברות ותוך וידוא אודות שינוי הסטטוס של חברה בשנית לחברה מחוסלתת.⁸⁰

⁷⁶ יש לשים לב שהחייאת חברה שהתפרקה מרצון או באמצעות בית המשפט אינה משיבה את המפרק לכל תפקיד שהוא.

⁷⁷ יכול תאגיד לשמש דירקטור בחברה. ראה תיקון 16 לחוק החברות, התשנ"ט-1999, שבא לאמץ את המלצות ועדת גושן בראשות פרופסור זוהר גושן ובהן גם הקביעה בסעיף 235 לחוק החברות, התשנ"ט – 1999 לפיה רק בחברה פרטית יכול תאגיד לשמש דירקטור.

⁷⁸ גם בהליך זה יש לשלם אגרת בית משפט פעם נוספת, כי מדובר בהליך חדש ונפרד מהליך בקשת החייאה שהסתיימה ולבצע המצאות כדין, מה שיהיה כרוך בהוצאות נוספות וכמובן שכר טרחת עו"ד. בבקשה זו האגרה בסך 490 ₪ כבקשה שאינה פטורה מאגרה, נכון לשנת 2017.

⁷⁹ דוד בקר, **חיסול והחייאה של חברות מהדורה שניה מעודכנת ומורחבת**, הוצאת פרלשטיין-גינזור, תל אביב, 2000 עמ' 25-26.

⁸⁰ בין אם הייתה מחוסלת או מחוקה קודם להחייאתה.